

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 46. 02. 05. 40 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P.: 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 216

22 decembrie 1993

VOTUL MAJORITAR

Pe zi ce trece, politica României este mai mult determinată de temeri decât de speranțe.

Oamenii se tem de șomaj, de mizerie și de evoluția din Rusia.

Președintele se teme de fostul rege și i-a interzis venirea la Alba Iulia, unde a comemorat printre militari și securiști, Unirea înfăptuită la 1 Decembrie 1918 sub domnia Regelui Ferdinand I.

Fostul monarh nu este primul rege care nu s-a putut întoarce. Austria interzisesse prin lege reînțocirea Habsburgilor. Actualul pretendent la tronul imperial a așteptat șapte decenii ca să poată reveni la Viena. În România însă asemenea lege nu există. Interzicerea era abuzivă. Era, în plus, o greșeală politică. Nedreptatea făcută fostului suveran i-a mărit popularitatea.

Teama președintelui se justifică. Vizita pe care o făcuse la Versoix fostului monarh, în 1990, sinistrul general Stănculescu, pare să aibe urmări. SRI și capii armatei încep să încline către restaurarea monarhiei socotind că și pot menține mai lesne pozițiile câștigate în spatele unui rege adus din exil după 45 de ani și lipsit de putere, decât sprijinind un președinte uzat intern și compromis extern. Mihai I a mai domnit în condiții similare. Sub tutela regenței între 1927-1930, a lui Antonescu între septembrie 1940 și 23 august 1944 și a soveiticilor pînă la 30 decembrie 1947.

Partidele se tem de alegători. Cele guvernamentale pentru că îi pierd în favoarea extremelor iar opoziția pentru ca alegătorii sunt descurajați și nu se mai ostenesc să voteze.

Temerile se vor justifica dacă în loc de a soluționa problemele se continuă manevrele care să le mascheze. Încercările de a țese ițele unei colaborări între un guvern care a eșuat și o nouă alegere foști comuniști, liberali sau neoliberali din PAC, PD (FSN), PNL etc pot tenta sfararii din țară și diasporă dar nu pot forma armătura reformelor pe care România nu le mai poate amîna.

Reformele nu sunt apanajul unui singur partid. Ele pot avea nuanțe diferite, după cum vor fi făcute într-o optică de centru-dreapta sau social democrață. În ambele cazuri însă structurile politice și economice vor fi liberale și preocupările sociale nu pot fi

ILIE ILAȘCU A FOST CONDMANAT LA MOARTE

După cîteva amînări, în 9 decembrie, cu o zi înainte de Ziua Mondială a Drepturilor Omului, în procesul de la Tiraspol, unde sala vocifera, arborînd pancarte de tipul "moarte teroristilor", după ce a fost recitit rechizitoriul și judecătoarea Olga Ivanovna a anunțat că renunță la capătul de acuzare "subminarea puterii sovietice", pentru care nu are suficiente probe!... s-a dat sentința: **Ilie Ilașcu, economist, președinte al filialei Frontului Popular din Tiraspol, a fost condamnat la moarte. AL. Ivanțoc, șofer, membru al F.P., și Tudor Petrov-Popa, la 15 ani munca silnică. Alexandru Leșco, muncitor, membru al F.P. la 12 ani. Petre Godiac la 2 ani. De ochii lumii, fostul milițian Viaceslav Garbuz, ale cărui depoziții reprezintă singurele "probe" ale acuzații, la 6 ani.**

La ora 15, cînd a fost pronunțată sentința, din spatele gratiilor cuștii, ridicîndu-se în picioare și fluturînd tricolorul, cei cinci români

au strigat "Trăiască Moldova, Ardealul și Țara Românească", "Afară cu ocupanții ruși!", "Jos comuniștii".

Sentința de la Tiraspol nu este, în fapt, decât enunțarea publică a unui asasinat.

La Tiraspol, unde autoritățile sunt incoerente, divizate de luptele pentru putere și pe clanuri mafiotice, e greu de spus dacă se va merge pînă la săvîrșirea crimei, mai ales după ce Ielțin a scris aproape același text președinților Snegur și Iliescu, în care pretindea cu cinism că Rusia nu are nici o putere de influențare...

În țară, manifestațiile de protest au început încă din seara de 9 decembrie, în fața ambasadei ruse, ale cărei ferestre întunecate lăsau impersia unui sediu pustiu. S-au aprins torțe și s-a scandat ore în șir - "Viață lui Ilașcu", "Jos cizma de pe Basarabia", "KGB, KGB, nu

pag. 2

nesocotite.

Guvernul nu va înfăptui asemenea reforme pentru că este expresia unor forțe care vor dispărea dacă reformele sunt înfăptuite. Și printre aleșii opoziției, directorii de întreprinderi și de institute, sau șefii sindicali, mulți sunt dependenți de SRI și de mafiele sale. Nu din întîmplare a putut fi ales Măgureanu cu votul unora și absența altora dintre deputații opoziției.

Desigur, aceste forțe oculte se uzează și se vor prăbuși. Cum s-a prăbușit în decembrie 1989 regimul pe care îl susținuseră în trecut. Între timp însă, țara va scăpa și mai mult.

Am ajuns rău dacă 700 de milioane de dolari, obținuți de la FMI, pot fi vitali pentru România care acum cinci ani exporta mărfuri de peste zece miliarde. Am ajuns foarte rău dacă milioane de oameni consideră, cei mai mulți poate pe nedrept, că trăiesc mai rău decât pe vremea cînd Ceaușescu a fost ales la al XIV-lea congres PCR.

Nici acest guvern, nici oricare altul, nu va putea înlătura forțele oculte ca să poată redresa țara, dacă nu schimbă legea electorală.

O nouă prăbușire nu este de dorit. Crimele săvîrșite la și după 22 decembrie 1989 au zădărnicit multe din speranțele provocate de căderea Ceaușeștilor. Învățătura pe care o putem trage este că ne

trebuie o evoluție pașnică.

Democrația nu are nevoie de martiri și de călăi, ci de toleranță, de vot liber și de alegeri chibzuite. În democrație este mai puțin important cine cîștigă decât ca majoritatea să și poată realiza programul. Țările realmente democratice dovedesc cît de puțin difera programele partidelor care guvernează la dreapta sau la stînga, cînd nu se lasă șantajate de forțele extremiste care folosesc ura, invidia și violența spre a prelua puterea.

Pentru a restrînge posibilitatea de șantaj, țările democratice au adoptat sistemul de vot majoritar pe circumscripții uninominale, înlocuind sistemul de vot proporțional, aplicat multă vreme în Franța și Italia unde provocase instabilități guvernamentale dezastruoase.

Nici sistemul electoral uninominal pe circumscripții nu poate curma toate neajunsurile. Are însă meritul de a clarifica opțiunile politice, reducînd numărul la doua, cel mult trei și impunînd aleșilor disciplina de a respecta angajamentele luate față de alegători.

În alegerile municipale din Italia, sistemul majoritar aplicat pentru prima oară, a dus la victoria stîngii grupate în jurul foștilor comuniști și la cîștiguri importante pentru

Mihai KORNE

pag. 2

SĂRBĂTORI FERICITE ! LA MULȚI ANI !

neofasciști. Rezultatele pot displace, dar nu sunt total negative. În Italia, mafia și corupția împinziseră în așa măsură partidele de centru încât menținerea vechiului sistem și predominanța lor în parlament ar fi putut duce la o lovitură de stat din partea unor forțe cu veleități dictatoriale.

Avertismentul dat de votanții italieni simplifică viața politică, obligând centrul să se unească și să adopte o alternativă credibilă față de opțiunile neofasciste și neocomuniste.

Pentru România, exemplul alegerilor din Rusia este și mai interesant decât al celor italiene, mai ales că ilustrează diferența de rezultate în funcție de sistemul de vot.

Jumătate din cei 450 de deputați ai Dumei au fost aleși după sistemul proporțional iar ceilalți după sistemul majoritar. Repartiția proporțională s-a aplicat listelor prezentate de partidele care au depășit procentajul minim legal (7%) și a dat 23% extremiști de dreapta, 14,5% unuia dintre partidele reformatoare și 14% noului partid comunist.

Repartiția majoritară s-a aplicat candidaților așa ziși independenți din cele 225 de circumscripții uninominale, în care este împărțită Federația Rusă de la Petersburg la Vladivostoc. În aceeași zi, cu aceiași alegători, rezultatele au fost total diferite, în aceasta jumătate de aleși. Sprijinitorii lui Ielțin și ai reformelor au fost principalii câștigători, compensând astfel eșecul de pe listele partidelor.

Schimbarea în atitudinea alegătorilor nu s-a datorat denumirii de "independent" pe care o aveau și adversarii lor. Independența era, de altfel, fictivă deoarece fiecare candidat era sprijinit de partidul din care făcea parte. Pentru a-și mări însă șansele, partidele de centru s-au grupat în jurul unui candidat comun, simplificând astfel și opțiunile alegătorilor, siliți

să aleagă din prima dată, votul fiind majoritar cu un singur tur.

Diferența de rezultate nu se limitează la cifre, ci se răsfrînge și asupra situației politice.

Votul proporțional încurajează formulele extreme prin care grupuri marginale încearcă să capteze atenția și să se impună. Ca să treacă hopul celor 3, 5 sau 7%, candidații recurg de multe ori la excese verbale pe care le provoacă apoi și la adversarii mai moderați. În schimb, votul majoritar obligă pe candidat să capteze pe cât mai mulți, ceea ce necesită un limbaj mai moderat și o gândire mai cumpătată.

După părerea noastră, votul majoritar este o mult mai bună școală a toleranței și implicit a respectului față de părerea altuia decât votul proporțional. Cel din urmă corespunde mai bine cu diversitatea ideilor și a sentimentelor omenești, dar politica și activitatea economică sau socială care decurg din ea nu sunt doar rezultatul ideilor, ci mai cu seamă a efortului comun care cere toleranță și disciplină.

Dacă s-ar revota mâine în România pe baza vechii legi electorale proporționale, pe semne că partidele extremiste ar câștiga voturi, iar guvernul și opoziția ar pierde. Cu sau fără coaliții, viitorul guvern ar rămâne mai departe prizonierul forțelor oculte care împiedică de patru ani săvârșirea reformelor și au cufundat țara în corupție, mizerie și haos, cu o criminalitate crescîndă, o justiție putredă, sute de întreprinderi falimentare și milioane de pensionari, de șomeri și de bătrîni la sau sub pragul minim de existență

O lege electorală majoritară cu un scrutin uninominal pe circumscripție nu poate schimba singură totul, dar poate pune bazele unui parlament în care majoritatea și opoziția să aibe fiecare opțiuni coerente și mai cu seamă să le poată aplica.

Nu credem că votul majoritar ar aduce la putere forțe extremiste ca cele din fosta

Iugoslavie, dar nici nu putem înlătura această ipoteză, chiar dacă în România, în ciuda multor păcate, violența a fost mai puțin răspîndită. Dacă însă un partid extremist poate câștiga prin vot majoritar, va câștiga și mai ușor prin vot proporțional, antrenînd pe nedrept. Ar însemna că opinia publică și-a pierdut încrederea în opțiunile centrului, ca în Italia.

În acest caz, soluția extremistă poate fi dureroasă dar nu de durată. Extremismul n-a rezolvat problemele decât creînd altele, pentru că stîrnește reacții și piedici de netrecut.

În pragul mileniului III, Europa, în ciuda slăbiciunilor occidentale, nu mai este cea a anilor 1917, 22 sau 1932, cînd Lenin, Musolini și Hitler au putut lua și păstra puterea cu forța. Desigur, Milosevici a putut veni la putere cu forța - însă nu credem că va rămîne pînă la sfîrșitul secolului.

În ochii noștri, primele obiective ale unui parlament ales în România prin vot majoritar uninominal cu un singur tur, în care ar putea deci exista o majoritate coerentă ce nu ar mai fi prizoniera forțelor oculte, ar trebui să fie desființarea SRI-ului (*), a Consiliului Superior al Armatei, reorganizarea armatei pensionînd conducerea actuală și suprimarea subvențiilor industriale.

După o asemenea curățire va fi secundară dacă reformele ar fi realizate într-o concepție democrat-creștină sau social democrată. Fără această curățire însă, oricare ar fi programul și fațada, cu președinte sau rege, forțele oculte ne vor înăbuși în continuare. Pînă se vor prăbuși, din nou, în sînge.

Mihai KORNE

(*) Ielțin a desființat KGB-ul, în 21 decembrie 1993, fiindcă "era incapabil de a fi reformat". SRI-ul trebuie desființat pentru aceleași motive.

mai trage sforile", "România Mare, vechile hotare" - s-a spus "Tatăl Nostru", s-a cîntat "Deșteaptă-te Române". Au fost prezenți puțini oameni politici, printre care, Alexandru Popovici, Dinu Patriciu (PL'93), Emil Negruțiu (PAC). S-a pus firesc întrebarea "unde sunt Leonida Lari și Grigore Vieru, unde sunt Vadim și Funar?"... Mulțimea, care a blocat circulația pe Șoseaua Kiseleff, s-a îndreptat la 23,30 către televiziunea care se afla în beznă.

A doua zi, reuniți în Aula facultății de Drept, grupați în jurul Ligii studenților și a profesorilor de la toate facultățile din Universitate, studenții au declarat ziua de vineri, zi de doliu, din solidaritate cu martirii de la Tiraspol, "care își revendică dreptul de a se numi români". La chemarea Asociației "21 Decembrie", a organizațiilor civice și sindicale și a ligilor studențești, a urmat o noua manifestație în fața ambasadei ruse.

Consternarea și indignarea clasei politice românești a fost unanimă. Emil Constantinescu scria în încheierea protestului Convenției Democratice: "Îl rugăm pe prietenul Ilașcu și pe toți frații noștri oprimați să ne știe alături de ei în acest greu ceas și să fie convinși că vom face tot ce este posibil pentru a-i apăra".

Președintele PNȚCD, Corneliu Coposu, aflat la Bruxelles, s-a adresat creștin-democraților europeni pentru eliberarea românilor deșinuți la Tiraspol. În declarația PAC se spune că decizia de a-l asasina pe Ilie Ilașcu este, în cadrul reglementărilor ONU, "un caz de terorism", cerînd guvernului să sesizeze imediat Consiliul de Securitate ONU, precizînd că "autoritățile ruse nu pot fi absolvite de răspundere, deoarece comiterea acestei barbarii nu ar fi fost posibilă fără prezența Armatei a 14-a pe teritoriul R. Moldova".

Ion Iliescu, prin purtătorul de cuvînt T. Chelebeu, s-a referit la "inscenarea grosolană", "crimă premeditată pusă la cale de un regim anacronic și primitiv", promișînd să se adreseze șefilor de state "pentru a opri mina criminală" și "a anula inscenarea judiciară odioasă". Camera Deputaților a reacționat ca și Senatul, acesta din urmă adresîndu-se Senatului american.

"...Cu cât mai hotărît vom ști să ne exprimăm solidaritatea cu cei cinci patrioți români și cu familiile lor, cu atît mai convingătoare se va impune voința românilor de reîntregire a sfintei lor patrii" se încheie comunicatul Biroul de presă al M.S. Regelui.

Liga pentru Drepturile Omului în România, afiliată la Federația Internațională a Drepturilor

omului a alertat toate organizațiile guvernamentale internaționale, cerînd anularea condamnărilor și eliberarea inculpaților.

Au semnat proteste în Franța reprezentanții Convenției Democratice (Alexandru Herlea, CD, Cicerone Ioanițoiu, PNȚCD, Din Zamfirescu, PL'93, Remus Radina, AFDPR) și Asociația pentru Democrație în România (Dan Aftalion, M. Angheliescu, A. Bordeianu, N. Evolveanu, C. Ghika - președinte).

Sute de români din Franța - lista foarte lungă a semnăturilor, pe care, din lipsă de spațiu nu putem publica, dar care rămîne deschisă - au semnat următorul protest:

"Profund indignați de sentințele mergînd pînă la condamnarea capitală pronunțate de autoritățile nelegitime ale așa-numitei Republici Nistriene, împotriva unor patrioți moldoveni, noi, români din Franța ne adresăm opiniei publice mondiale. Conștiința oamenilor liberi din țările democratice nu poate să nu se alarmeze în fața unor asemenea acte de flagrantă injustiție și batjocorire a celor mai sacre drepturi ale omului. Adresăm în același timp autorităților autoproclamatei Republici Nistriene protestul nostru, ne declarăm solidaritatea cu frații noștri români și cerem punerea lor imediată în libertate."

PERSECUȚII ÎN UCRAINA

Deși există un acord între cele două ministere ale Învățământului, de la București și Kiev, autoritățile de la Cernăuți nu permit copiilor români să plece la studii în România. Au fost introduse și restricții la frontieră, la punctul Siret-Porubnoe (denumirea sovietică a satului Tereblecea): din 4 noiembrie 1993, orice autovehicol intrat în Ucraina, plătește o suprataxă de 5 dolari și nu sunt scutite nici cursele permanente de călători, taxă care este pretinsă și la întoarcere.

În 12 noiembrie, la judecătoria "1 Mai" din Cernăuți a avut loc o nouă înfățișare în procesul intentat ziarului "Plai românesc" al Societății Culturale M. Eminescu, învinuit de Direcția de

presă a Administrației Regionale de Stat de "instigare la încălcarea integrității teritoriale a Ucrainei și de așțare la vrajbă interetnică". Vasile Tărățeanu, directorul publicației, a declarat: "Este un proces politic, declanșat de forțele naționaliste ucrainiene. Ba mai mult, este primul proces intentat unei publicații, într-un moment în care Ucraina încearcă să pășească pe calea democrației și a drepturilor omului."

PEN-Clubul din România, a cărui președintă este Ana Blandiana, a lansat un Apel prin care aduce la cunoștința colegilor din alte țări și a PEN-Clubului ucrainean persecuțiile și actele de intimidare la care sunt supuși intelectualii și

IEȘIREA DIN APATIE

Din decembrie 1989, Bucureștiul n-a mai cunoscut o asemenea contagiune protestatară. Începută în 18 decembrie, cu cei peste 50.000 de sindicaliști de la CNSRL-Frăția, continuata în 29 noiembrie de sindicaliștii BNS și Cartel Alfa, cu un caracter pronunțat de contestație politică, comemorarea Unirii, organizată de opoziție - cu o participare mai amplă decât cea polițienească de la Alba Iulia - și la care, pe lângă lideri politici, au vorbit și reprezentanți ai societății civile și sindicaliști, a fost urmata de manifestația studențimii și muncitorimii din 8 decembrie.

Cu două zile înainte, pe 6 decembrie, la inițiativa Federației "Familia Construct", Blocul Național Sindical a lansat acțiunea, la care s-au asociat mulți bucureșteni, de a depune încălzări uzate în fața guvernului, așteptând în dar, de ziua onomastică a lui Nicolae Văcăroiu, demisia guvernului.

În 8 decembrie, la marșul organizat de Liga Studenților din Universitatea București au participat toate sindicatele studențești reunite în Confederația studențimii bucureștene. S-a pornit de la Grozăvești. În fruntea coloanei se aflau mai multe pancarte cu portretele vechilor și noilor colegi de putere ai lui Ion Iliescu - Gheorghiu Dej, Ceaușeștii, Ana Pauker și Paul Everac, Nicolae Văcăroiu, Teohari Georgescu etc - o devălmășie semnificativă pentru continuitatea la putere a comuniștilor. La Palatul Cotroceni, unde erau postați soldați din doi în doi metri, studenți, care erau prevăzuți cu vopsele, au încercat să scrie lozinci pe zid, dar acțiunea a fost, în parte, împiedicată cu risipă de violența polițienească. În Piața Universității, s-a oficiat o slujbă religioasă pentru morții din Decembrie 1989.

Punctul terminus al marșului a fost Piața Unirii și sediul Parlamentului unde s-a făcut joncțiunea cu miile de muncitori din Cartelul Alfa aflați aici, care i-au primit pe studenți cu aplauze. După cuvântul lui Bogdan Hosu, președintele CNS Cartel Alfa, care este și vice-președintele Confederației Mondiale a Muncii, a vorbit președintele Ligii Studenților, Gabriel Zbârcea, care a adresat un apel emoționant la unitate și sprijin reciproc, precizând că între muncitori și studenți n-a existat un conflict real, ci unul confecționat de o putere care și-a consolidat poziția prin

dezbinare. Intenția celor cca 40.000 de manifestați, care socotesc epuizate toate formele de dialog cu guvernul, era de a se adresa aleșilor națiunii, de a le cere să găsească o formulă de guvernare credibilă. Au găsit însă Parlamentul golit, ocupat și înconjurat de o masă de polițiști cu bastoane de cauciuc sau electrice. Mai mult, niște "domni" a invitat personalul forului legislativ să-și ia o zi liberă, dîșșii instalîndu-se și cotrobăind prin birouri.

Deși nu manifestații, ci forțele de ordine s-au purtat cu violență, Ion Iliescu a denunțat "caracterul pronunțat politic formulat de liderii sindicali la manifestația de la 8 decembrie, schimbarea primului ministru, căderea guvernului, incitarea la anarhie, dezordine și stare conflictuală" (s.n.) Aceleași acuzații ca cele formulate de Partidul România Mare. Ion Iliescu nu poate depăși complexul de ilegalitate al comuniștilor, bănuind tot ce mișcă de intenții uzurpatoare, scenariu și comploturi. Dim-potrivă, sindicatele nu vor decât să se pună capăt anarhiei și care intenționau să facă apel la intervenția forului legislativ!

Cît despre violență, iată ce declară Ovidiu Zară, reprezentant al Sindicatului studenților economiști, care se afla la "Agronomie" pentru a forma coloana economiștilor. "Mă aflam acolo cu o pancartă și o porta voce. A apărut un sergent major, care mi-a spus că e sectorist și mi-a cerut să mă legitiinez. I-am arătat carnetul de student. Mi-a tras niște pumni și picioare și a încercat să mă bage într-o dacie bleu care se afla în curte. Au reacționat studenții de la Căminul A 2. Continua însă să mă lovească spunîndu-mi să merg la sediu. Am refuzat. El a plecat, dar au venit alți 4 ofițeri de poliție, cărora le-am spus că e un miting autorizat. E clar că au avut sarcină să ne mențină pe loc. Unii studenți s-au speriat și au plecat singuri spre Grozăvești, cînd noi aveam alt traseu."

Victor Ciorbea, președintele CNSLR-Frăția a declarat că împreună cu cele alte două mari confederații, Cartel Alfa și BNS se vor coordona acțiunile și "dacă-i vom avea alături pe studenți și pe revoluționari (Asociația "21 Decembrie") rezultatele vor fi deosebite".

În săptămîna care a început cu 6 decembrie au avut loc manifestații și în

ziariștii români. "Vina" poetului Vasile Tărățeanu, redactorul șef al publicației "Plai Românesc" fiind aceea de a scrie despre unitatea spirituală a românilor și de a publica interviuri cu personalități din România în care se vorbea despre dreptul populației din Nordul Bucovinei de a-și perpetua tradițiile și de a-și cultiva propria spiritualitate. "Ne-am fi așteptat ca Ucraina independentă - după ce ea însăși a fost supusă campaniei de deznaționalizare în perioada sovietică - să fie mai clementă cu propriile minorități", scrie Ana Blandiana, lansînd îndemnul la mobilizarea conștiințelor: "Procesul este în curs și orice manifestare a opiniei publice poate evita o sentință care ar priva populația de origine română din Bucovina de Nord de posibilitatea de a se exprima în propria limbă"

"Ia-ți gunoaiele și du-te înapoi în Germania, copiii din România nu au nevoie de ajutoarele voastre!..."

17.11.1993. Punctul de frontieră Vărșand.

Doi băieți și o fată, studenți germani, sosesc la graniță cu un microbuz. Mașina este încărcată cu ajutoare pentru Căminul de Copii Handicapați Grădinar/Giurgiu, Școala de Copii Hipoacuzici din București și Asociația "21 Decembrie" a Convenției Democratice. Îmbrăcăminte, încălțăminte, medicamente, alimente, ba chiar și o mașină de spălat rufe, au fost fost donate de către numeroși particulari și întreprinderi din Germania. O adevărată, eliberată de Ambasada României la Bonn solicită autoritățile de resort să "acorde studenților sprijinul necesar, în conformitate cu hotărîrea guvernului nr. 97/6.2.91 privind acordarea de ajutoare umanitare pentru România". Cu toate acestea, studenții sunt împiedicați să intre în România, fără măcar a putea lua legătura telefonică cu destinatarii din țară sau cu Ambasada României. reprezentantul romtransului (?) spune studenților, în bine cunoscutul jargon securist cuvintele din titlu... După mai bine de trei ore pierdute degeaba, studenții se reîntorc în Ungaria pentru a înnopta.

A doua zi își încearcă din nou norocul, de data aceasta la punctul de frontieră Borș. Aici au într-adevăr "norocul" să treacă, după 12 ore de discuții, controlul medicamentelor de către un "doctor", schimburi de telefoane și faxuri cu Căminul de la Grădinari, cu Ambasada României de la Bonn, părinți, prieteni etc. Mașinile Crucii Roșii și a altor organizații mai mari se bucură de același "tratament" (5-7 ore de așteptare), deși unii dintre șoferi, în dorința de a scăpa mai repede, fac greșeala să dea "atenții" așa zișilor funcționari de la graniță. Situația este binecunoscută și de Ministerul de Externe german, ale cărui proteste sunt întîmpinate de fiecare dată cu asigurări repetate ale ministrului de externe român, Meleşcanu, că "se vor lua măsuri..."

Radu ROSETTI
Offenbach/Main

SFINȚI ȘI MIRACOLE ÎN TRECUTUL ROMANESC

conferință la "Casa românească", în 20 noiembrie, a istoricului MATEI CAZACU

Gîndurile la moartea lui Vintilă Horia, al cărui Dumnezeu s-a născut în exil, mi-a revelat, dincolo de ficțiune, sfințenia unei viați de artist care descoperă prin suferință credința, în Dobrogea secolului I după Cristos, o regiune de profundă spiritualitate creștină, de martiri și de călugări savanți. Al doilea impuls, puțin înainte, a fost minunea de la Mînăstirea Neamțu, din 1987, cînd o dală din pavajul aleii spre biserica principală a început să se ridice, săpăturile ducînd la descoperirea unui schelet anonim de călugăr, îngropat cu o cărămidă sub cap, într-o mantie. Călugării de la Neamțu presupun că ar fi Paisie Velicovschi, care a fost canonizat de Biserica Rusă în 1988, cu ocazia milenarului botezării Rusiei. În 1987, Securitatea a făcut presiuni mari ca să nu se răspîndească zvonul minunii, dar nici călugării n-aveau interes să insiste prea mult pentru ca nu cumva ucrainenii să-l reclame pe Paisie. Al treilea impuls pentru această serie de reflecții pe care o continui și la Europa Liberă, a fost recenta canonizare, pe 21 iunie 1992, a 18 sfinți români de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, măsură urmată de generalizarea cultului a 6 sfinți locali, canonizați între 1950-55 și de includerea în Calendarul român ortodox a altor 36 de sfinți, care au trăit pe teritoriul României actuale.

Nu voi insista asupra caracterului conjunctural al acestor canonizări, discutate din anii 1920-30 și operate într-o perioadă de gravă criză a Bisericii Ortodoxe Române, aflată în concurență cu Bisericile Greco-catolică și Romano-catolică, sectele protestante și neo-protestante, în plus compromisă de colaborarea ierarhiei cu regimul lui Ceaușescu și minată de peste 40 de ani de subversiune comunistă. O primă observație este că acest "ratrapaj" plasează Biserica Ortodoxă Română, ca număr de sfinți, după bisericile rusă, care are peste 165, și greacă, care are 35, dar înainte de cea sîrbă, bulgari, albanezi, cu cifre mai modeste. O a doua este că sfinții din 1992, ca și cei din 1955, au trăit și pătimit înainte de primul război mondial, cu excepția călugărului Iacob Pozevitul, un ascet din secolul nostru; apoi, cu excepția celor doi voievozi, Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu, sunt cu toții călugări sau monahi. În sfîrșit, n-a fost canonizată nici o victimă a comunismului, mă gîndesc, în primul rînd, la Mircea Vulcănescu și nici un martir al revoluției din 1989. Timiditate explicabilă doar prin caracterul improvizat al acestei operații. Patericul lui Ioanichie Bălan, din 1980, și lucrarea colectivă "Sfinți români apărători ai legii strămoșești" din 1987 înregistrează cîteva zeci de nume de persoane, unele făcînd obiectul unui cult local, dintre care doar 24 au fost canonizați. Aceste canonizări au stîrnit mari discuții în anii '20-40. Ziariști, teologi și istorici au emis păreri contradictorii asupra sfințeniei reale sau presupuse a cîtorva candidați, rezultatul fiind blocarea procesului de canonizare. El a fost reluat în 1950 și a dus la canonizarea lui Calinic de la Cernica și declararea ca sfinți a unor călugări transilvăneni, din sec. 17-18, care s-au opus Unirii cu Roma, într-un moment politic foarte clar, după suprimarea Bisericii române greco-catolice.

În biserica primitivă și medievală, pînă în 1234, orice comunitate creștină, avînd în fruntea ei un episcop, putea canoniza un bărbat sau o femeie a cărei viață fusese un model de trăire în Cristos, care practicase cu eroism cele trei virtuți creștine fundamentale, căile prin care se poate ajunge la sfințenie, - credința, dragostea și speranța. În această situație au fost numeroși martiri și martire, laici și eclesiastici, celibatari și căsătorii. Un caz foarte bine cunoscut la noi datează din 1372, este Sava Gotul, înecat pînă în rîul Buzău de soldații păgîni ai regelui Atanaric. Biserica Goției, din Muntenia de azi, a trimis o scrisoare episcopului Vasile cel Mare, al Cezareei din Capadochia, în care se povestea viața și martirul lui Sava. Sf. Vasile s-a adresat atunci comandantului militar roman al Sciției Mici, Dobrogea de azi, Iulius Soranus, care a trimis oameni care au ridicat corpul lui Sava și l-au purtat în Cezareea. Scrisoarea bisericii din Goția și mărturia lui Vasile cel Mare au fost de ajuns pentru înscrierea lui Sava în Calendarul creștin, la 12 aprilie, ziua morții lui. Ca Sava au mai fost mulți martiri, morți în vremea persecuțiilor, în special sub Dioclețian, Iulian Paostatul și alții.

Așa se recunoștea sfințenia în Biserica primitivă și procedeu a fost larg răspîndit în Orient și Occident pînă la 1234, cînd Papa Grigore al 9-lea a publicat o serie de decrete pontificale, prin care afirma jurisdicția absolută a pontifului roman în toate chestiunile privitoare la canonizarea sfinților, valabilă în biserica universală. În acest moment autoritatea papală se întindea și asupra imperiului roman de răsărit - cruciada a IV-a ocupase Constantinopolul la 1204, unde domnea un împărat latin - și se considera că a fost reconstituită cămașa lui Cristos, care fusese deșirată prin schisma de la 1054. Decizia papală pornea de la ideea că deoarece sfinții erau un obiect de venerație pentru întreaga biserică, singur Papa cu jurisdicția sa universală avea autoritatea de a canoniza sfinți. În paralel, Grigore al 9-lea crează tribunale locale prezidate de legații papali care trebuiau să primească și să studieze depozitiile martorilor în ce privește virtuțile și miracolele candidaților la sfințenie. Acest "proces", care era și numele operației de canonizare, a îmbrăcat o formă pur juridică prin redescoperirea dreptului roman în Occidentul medieval.

În secolul următor, pe vremea papilor de la Avignon, secolul 14, canonizarea îmbracă o procedură și mai complicată, a unei adevărate anchete judiciare în care comunitatea credincioșilor era reprezentată de un procuror, iar Papa este reprezentat de un funcționar al Curiei romane, numit "avocatul diavolului", care joacă rolul procurorului din justiția occidentală. În aceste condiții, vox populi nu mai era îndestulătoare pentru a stabili sfințenia unui individ, fie el martir al credinței sau doar creștin exemplar. Această judiciarizare a sfințeniei a cunoscut mai multe etape din secolele 13-14 pînă în zilele noastre și s-a încheiat într-o instituție specială, Congregația pentru cauzele sfinților, un adevărat minister al Vaticanului și

care a avut pînă de curînd în fruntea sa un român, Monsegnorul Traian Crișan.

Acest proces de birocratizare marchează și ruptura cu Bisericile ortodoxe care au conservat în acest domeniu practicile bisericii primitive și au evoluat mult mai lent pe calea canonizării de sfinți. În ciuda restricțiilor, perioada între 1200-1500 este martora unei extraordinare înmulțiri a numărului sfinților, venerați în fiecare oraș, chiar în sate ca patroni ocrotitori, de exemplu, ai localității. În disperare de cauză, papalitatea stabilește atunci două trepte de sfințenie - sfinți, canonizați de Papă, și fericii (*beati* în latinește, *macarii* în grecește), venerați pe plan local sau de un ordin religios. Această frînare a înmulțirii sfinților se poate exprima prin cîteva cifre: dacă pînă în 1234, biserica creștină în totalitatea ei venera cca 10.000 de sfinți cunoscuți nominal plus alte cîteva mii de sfinți al căror nume s-a pierdut - cei 40.000 de martiri de la Sebastia, cele 11.000 de fecioare, etc. -, după 1234 și pînă în 1987 au fost canonizați în Biserica catolică doar 303 sfinți, dintre care 76 laici (20 de femei), 6 cardinali și 3 papi, restul fiind călugări.

În vremea Reformei și a Contrareformei, frînarea inițiativei populare în materie de canonizare a continuat deoarece reformații contestau cultul sfinților și al Fecioarei Mari. Reacția lor împotriva cultului sfinților a prins rădăcini într-o parte a Europei unde de trei secole papalitatea monopolizase procesul de canonizare și modificase complet criteriile de recunoaștere a sfințeniei. Martirii de altă dată erau înlocuiți acum aproape exclusiv cu oameni ai Bisericii, cu o viață exemplară și nu sfinți care să facă minuni.

Devenea clar că oamenii sfîrșitului Evului Mediu și ai epocii moderne nu se mai recunoșteau în sfinții oficiali canonizați de biserică, pînă în ultimii ani cînd o serie de reforme au lărgit și înlocuit procedura pur juridică printr-o anchetă cu caracter dominant istoric și sociologic, mai degrabă o teză de doctorat, numindu-se, de altfel, "positio", numele medieval al tezei. Ea conține o biografie a vieții, virtuților sau martiriului candidatului la sfințenie, analizată apoi de o serie de consultanți specializați, eclesiastici dar și laici, și dacă este aprobată este înaintată consiliului cardinalilor și episcopilor romani după care Papa ia hotărîrea definitivă. În aceste condiții, rolul congregației pentru cauzele sfinților se limitează tot mai mult la studierea cazurilor de beatificare, în care numărul minunilor reclamate de specialiști a fost redus la jumătate.

Pe de altă parte, reformele amintite au suprimat o serie întreagă de formalități, dintre care cea mai spectaculoasă era disputa dintre procurorul oficial al cauzei și "avocatul diavolului", purtată în mod obligatoriu în contradictoriu, principiul fundamental al justiției. În dorința sa de a combate, de fapt de a proba soliditatea probelor aduse, "avocatul diavolului" făcea exces de zel puțînd prelungi un proces de canonizare vreme de zeci și chiar sute de ani. Consiliul Vatican II și completările ulterioare au simplificat procedura și au asociat din nou comunitatea credincioșilor și episcopilor locali.

Dacă ne întoarcem la lumea ortodoxă,

observăm că și aici criteriile de sfințenie au evoluat. De la martirii primelor 4 secole la călugării asceți din Egipt, Palestina și Siria. Campionul este fără îndoială Sf. Antonie cel Mare, ale cărui patimi în deșert, lupte împotriva ispitelor și a puternicilor zilei, au marcat puternic modelul de sfințenie bizantină și ortodoxă în general. Idealul ascetic este extins și la împărați și împărătese, episcopi și mitropoliți. Începând din secolul al 14-lea, curentul isihast întărește acest ideal, ascetic și călugăresc, care înlocuiește timidele încercări de a impune canonizarea unor militari căzuți în luptele cu musulmanii arabi și turci. Biserica ortodoxă onorează desigur câțiva sfinți militari, Sf. Dumitru și Sf. Gheorghe, Sf. Teodor Tiron și Teodor Strațilat, Eustatie Plachida și Nichita, dar ei aparțin epocii martirilor.

În ce privește canonizarea sfinților, și în Bizanț s-a aplicat cultul local, întărit prin scrierea de vieți. Dar începând cu Patriarhul Fotie (sec. 9), se adoptă canonizarea prin decret pentru sfinții venerați de întreaga biserică. După 1453, când Bizanțul cade în mâna turcilor, sfinții greci au fost în marea lor majoritate neomartiri, mucenici pentru că au refuzat să adere la islam. Cultul local s-a practicat și în Biserica rusă și, abia după crearea Sf. Sinod în 1721 de Petru cel Mare, se poate vorbi de o organizare a canonizărilor, deși venerația locală a continuat să înregistreze noi sfinți. Un capitol aparte și interesant îl constituie Biserica ucraineană, unde, mitropolitul Kievului, Petru Movilă, primul care s-a ocupat de problema miracolelor în lumea ortodoxă, a canonizat 69 de sfinți. Mult mai bine organizată a fost canonizarea sfinților naționali în Biserica sârbă, autocefală din secolul al 12-lea, care a canonizat un arhiepiscop, Sava, dar în general regi și despoți, deci șefii statului. Bulgaria a canonizat pe sfântul Ioan de la Rima, călugăr, iar în secolul 19 mai mulți călugări și episcopi.

Cazul românesc prezintă diferențe dar și asemănări. Cultul local a fost aici rezervat în special asceților, ca Daniil Sisastrul de la Voroneț, Rafail de la Agapia despre care vorbesc Varlaam și Dosoftei. În afară de Ștefan cel Mare, românii au venerat sfinții universal recunoscuți, cum se vede foarte clar în onomastică. În Oltenia, două treimi din numele bărbaților e Ion și 90% din numele femeilor, Maria. Pe de altă parte s-au străduit să achiziționeze moaște ale unor sfinți celebri, fiecare mitropolit străduindu-se să aibă cât mai multe relicve prețioase, la zidirea oricărei biserici. Cultul sfinților locali începe la noi cu Nicodim de la Tismana, mort în 1406, care făcuse minuni din timpul vieții, dar, o viață a sfântului slavonă s-a pierdut.

Moaștele Sf. Ioan cel Nou la Suceava, aduse în 1414, de la Kercî (Crimea), a fost autohtonizat prin identificarea Cetății Albe din viața lui cu Cetatea Albă de la limanul Nistrului. La Suceava, sfântul a încetat să mai facă minuni. La începutul secolului al 16 sfântul a fost mutat, la inițiativa mitropolitului Gheorghe Movila și cu mare pompă de Petru Șchiopul, de la Biserica Mitropoliei de la Mirăuți la Biserica Sf. Gheorghe din Suceava, care a devenit mănăstirea Sf. Ioan și sediul episcopiei. Moveștii sunt, de altfel, primii după Bogdani care reprezintă o dinastie

autohtona, care-l venerază pe Sf. Ioan, iar Petru Movilă va construi o biserică în Ucraina cu hramul Sf. Ion Cel Nou. Dar bietul Sf. Ioan n-a fost resimțit de moldoveni ca sfânt protector, iar când Vasile Lupu a mutat capitala și episcopia la Iași a adus moaștele Sf. Paraschiva de la Constantinopol, punându-l și mai mult în umbră pe bietul Sf. Ion. În plus, sfântul a fost luat de mitropolitul Dosoftei refugiat în Polonia, în 1683, unde moaștele au rămas 100 de ani. Abia după ocuparea Bucovinei sfântul a revenit la Suceava.

Mircea cel Bătrîn a cumpărat moaștele Sf. Filoftea din sudul Dunării, cu care le-a instalat la Argeș. Dar minunile sfintei ne sunt total necunoscute, în afară de faptul că era scoasă pe la Ploiești să aducă ploaia. În plus, mutarea mitropoliei la București i-a dat și ei lovitura de grație în secolul 17.

În timpul războiului ruso-turc din 1769-74, un general rus, Salticov, printre alte prăzi luate din Bulgaria a vrut să ia și moaștele Sf. Dumitru, din Basarabov, aflat la 2 Km de Rusciuc, în fața Giurgiului. Când a ajuns sicriul la București, "s-a lăsat sfântul greu" și n-a fost chip să-l mai urnească spre Rusia. Numele satului din sudul Dunării apare sub forma de mănăstirea Basaraba, de la sfârșitul secolului 15, într-un act turcesc care precizează că este vorba de un "timar", adică un feud al Țării Românești din vremea lui Vlad Călugărul sau Radu cel Mare. Hramul Sf. Dumitru al acestei biserici din satul bulgăresc, l-a făcut pe istoricul Teodor Isopescu să bănuiască că era o cititorie a lui Mircea cel Bătrîn pe care-l chema Dumitru din botez, Mircea, nume păgîn, slav, fusesse luat ca nume domnesc. În timpul ocupației germane 1917, bulgarii au vrut să-l recupereze pe Sf. Dumitru. Dar "sfântul s-a lăsat din nou greu", camionul neputînd să treacă de Giurgiu, nemși l-au înapoiat la București, la Mitropolie.

Descendenții lui Dimitrie Basarabov s-au instalat la 1772 la București, când un oarecare Iamandi Mehtupciu (adică scriitor de limba turcească la Postelnicie) a întovărășit moaștele sfântului. Ion Ghica ne povestește că a avut doi băieți, unul dintre ei fiind Teodor zis Zlataust, fiindcă vorbea în sentințe. Era inteligent, muncitor, devotat, primul la școală, inimă

curată, știa mai multe limbi străine. Teodor Diamant a fost la Paris, unde a devenit adept înfocat al ideilor socialimului utopic și, întors acasă, a creat falansterul de la Scăieni, în Prahova pe moșia lui Teodor Bălăceanu, la 1835. A murit ca un stoic, ne spune Ion Ghica, om blînd, modest, filantrop, "din neamul martirilor și sfinților".

Teodor Diamant îmi permite o fericita tranziție la problema sfințeniei laicilor, cel mai greu recunoscută de Biserica fie ortodoxă sau catolică. Un reprezentant ar fi Mircea Vulcănescu, ale cărui ultime cuvinte au fost "Să nu ne răzbunați". Într-o scrisoare către fiica filosofului, E. Cioran insista asupra purității luminoase, a forței sale, care lăsau impresia miracolului de a fi fost ocultat de blestemul comun, cel al fructului oprit. În răspunsul lui Mircea Vulcănescu, pe care-l citează Cioran care plîngea "neantul valah", răspuns evocînd o anonimă bătrînă ale cărei mătănii lăsase urme în dușumeaua colibei, stă și cheia sfințeniei românești.

În ceea ce privește sfințenia ecleziaștilor, sihaștrii noștri erau oarecum în afara circuitului, a vieții zilnice a oamenilor care nu se puteau recunoaște în ei. Asceza lor severă îi făcea inimitabili. Se mai adaugă, pînă în secolul al 19-lea, și un fapt de natura istorică: Bisericile Munteniei și Moldovei nu erau autocefale, depindeau de Patriarhatul de Constantinopol. În perioada turcocrăției, Biserica de la Constantinopol a canonizat numai 9 martiri, cei care refuzau să adopte islamul -, printre care și Ion Valahul 1462, tînăr român, martirizat la Constantinopol. Dar la noi turcii nu făceau presiuni de convertire. Brancoveanu, cu cei patru fii și cu Ianache Văcărescu, deși au fost martirizați, pentru că au murit la Constantinopol, nu au fost canonizați nici de biserica românească, nici de cea grecească. Au așteptat 200 de ani. Ostilitatea Patriarhiei de la Constantinopol în canonizarea de sfinți negreci a jucat în cazul românesc. Preponderentă a fost și atitudinea Bisericilor moldovene și muntene care au tolerat și încurajat cultul local, dar n-au trecut în calendare sfinții români, de celebritate beneficiind mai ales sfinții pancreștini.

(Despre miracole într-un număr viitor).

MEMORIO

Art. , e. "Catedralele, bisericile, capelele și clădirile afectate cultului divin, ca și mănăstirile și schiturile cu terenurile înconjurătoare - Bisericii Ortodoxe Române sau diferitelor ei părți componente pe teritoriul cărora se află aceste bunuri..." (Extras din Hotărîrea Consiliului de miniștri nr. 1719, din 27 decembrie 1948, semnată de Dr. Petre Groza, Gh. Gheorghiu-Dej, prof. Săndulescu, Ștefan Voitec, Stanciu Stoian, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Bucur Șchiopul, Eduard Mezincescu, dr. V. Mărza, Miron Constantinescu, Gh. Vasilichi, Ion Vințe, prof. N. Profiri, Chivu Stoica, I. Iordănescu, Ana Pauker. - *Monitorul Oficial*, nr. 303, 29 dec. 1948

"Datorită climatului creat după 23 august 1944, Biserica Ortodoxă Română, cu Întii ei

Stătători a pășit alături de forțele progresului și ale păcii, adică de poporul muncitor din patria noastră" (Mitropolitul de Sibiu, Nicolae Bălan, "Telegraful român", Sibiu, 1954)

În 12 noiembrie 1993, o delegație a Bisericii Române Unite, condusă de Episcopul de Cluj-Gherla, P.S. Gh. Guțiu, s-a prezentat la reședința Arhiepiscopiei ortodoxe a Vadului Feleacului și Clujului, fiind primiți de I.P.S. Bartolomeu Anania. Întîlnirea, a cincea de acest nivel, era inițiată de greco-catolici care, pentru a nu petrece a cincea iarnă cu Liturgiile sub cerul liber, solicitau retrocedarea măcar a 2 din cele 6 biserici și 4 capele confiscate. Reprezentanții părții ortodoxe au răspuns negativ, neacceptînd nici retrocedarea vreuneia din bisericile astăzi închise și nefolosite. (Seviciul de presă al Eparhiei de Cluj-Gherla)

Elvire Popesco, născută pe 10 mai la București, s-a stins din viață la 98 de ani, pe 11 decembrie la Paris.

După terminarea Conservatorului, debutează în *"Romeo și Julieta"*, la Teatrul Național din București, unde va colecționa succese după succese în roluri de tragediană. În 1919 crează la București Teatrul Excelsior și Teatrul Mic, pe care-l conduce în colaborare. Din căsătoria cu actorul Aurel Athanasie, se va naște unicul ei copil, Tania.

În 1923, joacă la Paris, în românește, la Théâtre de l'Oeuvre, *"Patima roșie"* de Mihail Sorbul. Este remarcată de Louis Verneuil care îi telegrafiază la București propunându-i rolul principal din *"Ma cousine de Varsovie"* (pe care-l va juca 32 de ani, pînă în 1955). *"Ca și cînd ar fi avut presentimentul unei întâlniri urgente și precise cu destinul"*, scrie Henry Jean Servat în *"Libération"* din 13 decembrie 1993, Elvire Popesco sosește la Paris în dimineața zilei în care începe repetițiile.

"La început a fost accentul, din care Elvire Popesco, care va rămîne româncă toată viața, a făcut un personaj.... În timp ce alții își ascund originea, ea și-a purtat-o demonstrativ... Toată viața va juca rolul străine, - rusoaică, italiancă sau poloneză -, o europeană așa cum exista la începutul secolului", care este "peste tot la ea acasă și în același timp diferită.... punind în toate lucrurile o cosmopolită elegantă..." scrie Pierre Marcabru în *"Le Figaro"* din 13/12. Un triumf care nu o împiedică să regrete stereotipia unui repertoriu - la București, unde nu avea accent, putea să joace mai ales roluri de tragediană, observă Michel Cournot în *"Le Monde"* din 14/12 ".... mărturisea că numai Sacha Guitry a avut inteligența de a nu-i încredința un rol de străină și că doar Jacques Cocteau a făcut-o să joace o tragedie, registru pentru care era născută. "Provoc rîsul, spunea ea, și totuși, rămîn convinsă că natura și talentul meu sînt cele ale unei tragediene." Tot în *"Le Monde"*, Bertrand Poirot-Delpech recunoaște că *"a existat totdeauna un fel de gravitate, aproape patetică, în frivolitatea surescitată a personajului Popesco"*, citînd observația lui Tristan Bernard: *"Sunteți o cupă de șampanie cu... lacrimi"*

Pentru Elvire Popesco sunt scrise piese cu roluri de "străină": *"Pile ou face"*, *"Du sang sur l'hermine"*, *"la Joie d'aimer"*, *"l'Habit vert"*, *"Tu m'épouseras"*, *"La Comtesse"*, *"l'Amant de Mme Vidal"* (Louis Verneuil), *"Tovaritch"* (Jacques Deval), *"Elvire"* (H. Berstein) *"Nina"*, *"Mamma"*, *"la Voyante"* (André Roussin). Toate roluri comice, cu excepția Jocastei în *"La Machine infernale"*, de Jean Cocteau.

Concomitent cu teatrul, e solicitată de platoul cinematografic: "Sa meilleure cliente" (1932), cu René Guissart, *"l'Homme du jour"*, cu Maurice Chevalier, *"Derrière la façade"*, cu Jules Berry, etc, etc. Publicul sălilor de cinematograf o vor revedea în 1959 în Laetitia Bonaparte, în *"Austerlitz"*, cu unica replică: *"Ma quez, pourvovou que ça doure!"*... și în *"Plein soleil"*, de René Clément.

În 1987, cînd i s-a decernat premiul Molière "pentru cariera sa", Elvire Popesco este aclamată în picioare o jumătate de oră. În 1989

ROMANIA PIERDE UN PRIETEN

Un prieten credincios al României, Generalul american Cortlandt van Rensselaer Schuyler, s-a stins din viață la 4 decembrie, la San Antonio, Texas, în vîrstă de 93 de ani.

Generalul de Brigadă Schuyler absolvise Academia Militară West Point în 1922 și servise aproape 22 de ani în artileria antiaeriană, fiind trimis, între altele, în Phillipine și Panama. La începutul lui octombrie 1944 Pentagonul l-a numit în România ca reprezentant militar al Statelor Unite pe lângă Comisia Aliată de Control, care urma să funcționeze sub "Înaltul Comandament Aliat" (sovietic).

Sosind la București la începutul lui noiembrie, a fost întîmpinat de trimișii Regelui Mihai, care i-au transmis dorința acestuia de a-l vedea neîntîrziat, și a luat, apoi, legătura cu Generalul sovietic Vinogradov, vice-președintele comisiei, precum și cu vice-Mareșalul Stevenson, reprezentantul Marii Britanii.

De la primele întruniri ale Comisiei Aliate, Generalul Schuyler - care părăsise Washington-ul cu altă impersie -, și-a dat seama de dominația totală pe care Uniunea Sovietică o exercita asupra tuturor aspectelor vieții politice, economice și sociale din România, fără a ține seama de protestele celorlalți doi aliați.

În februarie 1945, a sosit la București Andrei Vișinski, vice-ministrul sovietic al Afacerilor Străine, care a impus Regelui demisia primului ministru Generalul Rădescu și înlocuirea sa cu Petru Groza. Generalul Schuyler a protestat vehement pe lângă Generalul Susaikov (care-l înlocuise pe Vinogradov) pentru presiunea exercitată de Vișinski și amestecul său în afacerile interne ale României. Răspunsul a fost că se vor transmite opiniile sale la Moscova. În aprilie 1945, ca urmare a cererii sale, Generalul Schuyler a fost chemat la Washington pentru consultări, unde, în prezența Secretarului de Stat, a fost primit de președintele Truman, căruia i-a făcut un raport amănunțit asupra situației din România.

În vara și toamna lui '45, Schuyler are dese întîlniri cu Regele - care, retras la Sinaia, refuză să semneze decretul prezentat de guvernul Groza - și se bucură de sprijinul reprezentantului britanic în ședințele Comisiei Aliate, unde înfruntă opoziția sovietică permanentă. Noi conflicte cu reprezentantul sovietic sunt pricinuite de urmările tragice ale mării manifestații din 8 noiembrie și de măsurile de represalii luate de guvern.

În decembrie '45 are loc conferința de la Moscova a miniștrilor de externe a celor 3 mari puteri, unde s-a discutat în sfîrșit problema României, fără nici un rezultat pînă ce însuși

președintele Mitterand îi acordă titlu de "comandor al Legiunii de onoare". *"Elvire Popesco a fost 'regină a Parisului', care 'a oferit teatrului temperamentul și accentul ei românesc..."* își încheie articolul Henry Jean Servat, amintind ce a spus despre ea Sacha Guitry într-o zi, *"În orice caz, nu-i franțuzoaică. Dar e pariziană"*. Pentru Pierre Marcabru (*"Le Figaro"*), Elvire Popesco a fost *"o femeie de oțel, care nu se teme de nimic. Actrițele cu un*

Stalin a oferit un "compromis", acceptat imediat de ceilalți doi: "lărgirea" guvernului Groza prin adăugarea a doi miniștri, liberal și țărănist, fără portofoliu. Ambasadorii american și britanic la Moscova au venit la 1 ianuarie 1946 la București, împreună cu Vișinski, pentru punerea în aplicare a înțelegerii, socotită foarte nesatisfăcătoare de reprezentanții americani în România. La sfîrșitul lui ianuarie '46, cu ocazia unei noi vizite la Washington, generalul Schuyler constată cu satisfacție că numeroaselor sale rapoarte avuseseră darul să alerteze, în sfîrșit, Departamentul de Stat. În perioada premergătoare alegerilor, generalul Schuyler și asistenții săi au putut verifica și protesta contra abuzurilor guvernului față de candidații partidelor de opoziție. Nu au fost surprinși, deci, de izbînda covîrșitoare a candidaților comuniști. Cum în februarie 1947 s-a semnat la Paris tratatul de pace cu România, rolul Comisiei Aliate era pe sfîrșite, dar generalul Schuyler află de foamea din Moldova și răsăritul Munteniei, unde recolta precedenta fusese proastă iar trupele Armatei Roșii jefuiseră ce mai rămăsese populației rurale. După ce constată personal starea de plîns a țărănimii și după ce Susaikov refuză cu cinism o cooperare pentru stăvilirea foametei, trimite un mesaj urgent președintelui Truman. În două zile primește răspunsul un vapor, cu mai multe milioane de rații din rezerva trupelor americane din Germania primise ordinul să-și modifice itinerariul și să descarce la Constanța. De recepționarea și distribuția ajutorului a răspuns misiunea americană, asistată de Crucea Roșie Română, încă nepreluată de comuniști. Generalul Schuyler, străbătînd din nou satele, e mișcat de recunoștința populației față de președintele și poporul american. Cu acest episod se încheie misiunea generalului Schuyler, care părăsește cu familia Bucureștiul în iunie 1947, spre marea părere de rău a celor care avuseseră privilegiul să-l cunoască.

A plecat profund dezamăgit de serviciul prestat în România, unde americani și britanici au asistat nepuncoși la preluarea totală de către sovietici a controlului politic al țării, așa cum îi va declara unei ziariste: *"Am avut, în România, experiența unică de a privi, din dosul Cortinei de Fier, procedul revoltător al comunizării unui popor liber. Am văzut robirea brutală și barbară a minților și sufletelor, crunta exterminare a tuturor celor care-și ridicau glasul pentru a protesta, simțămîntul de amorțire, neputință și zădărnicie ce invadează, treptat, populația"*.

Între 1947-50, Generalul Schuyler a servit Pentagonul în fruntea Departamentului Planurilor Strategice, încheindu-și cariera militară, în 1959, ca Șef de Stat Major SHAPE (Suprem Headquarters Allied Powers Europe), lângă Paris.

temperament ca al ei, din pudoare sau neputință, sunt rare astăzi. (...) Nu se depărtează de noi doar o actriță, ci și o artă de a trăi pe scenă, un stil, o vitalitate, un profund fel de a fi, care nu mai există. ..."

Slujba de înmormîntare a avut loc, în 14 decembrie la Biserica Ortodoxă Română, din rue Jean de Beauvais, înmormîntarea la cimitirul Père Lachèse.

DANTE ALIGHIERI

traducere de

Giuseppe Cifarelli

Cuvînt introductiv,

Al. Ciorănescu

Ediție îngrijită, note și
comentarii, Titus Părvulescu
Editura Europa, Craiova

Autorul acestei traduceri, rămasă în manuscris mai multe decenii în țară, s-a stins din viață la vârsta de 68 de ani, la München.

Sosit în România între cele două războaie ca funcționar al unei bănci italiene, Giuseppe Cifarelli începe prin a publica în "Cugetul românesc", revista lui T. Arghezi, traduceri din Leopardi și Carducci. La vremea în care Giuseppe Cifarelli se dăruiește traducerii lui Dante - cel mai frumos dar pe care-l putea face un italian de origine țării de adopțiune - existau traduceri ale C. Gane, G. Coșbuc și cea a lui Alexandru Marcu.

Regăsirea manuscrisului și salvarea străduinței traducătorului se datoresc Letitziei Cifarelli și dantologului Titus Părvulescu, care a textul, care n-apucase să fie revizuit de traducător, adăugându-i noiele și comentariile.

a apărut nr. 9 al revistei

MEMORIA

Din sumar : Piesă la Dosarul Pitești - Sergiu Mandinescu, Memoria bisericii românești - "Noi familia de preoți Băldescu... (Emil Băldescu) și "Preotul Dimitrie Balaur și ai săi... (Elena Teodoreanu), Memoria Armatei Române, Rezistența armată anticomunistă din România - "Între speranță și moarte" (Gh. Udrea Slătinaru), Memoria marilor evenimente istorice - Gheorghe Barbul : "Soarta țării nu poate fi jucată pe o singură carte", dosar Alexandru Nicolschi.

Pînă în 23 ianuarie mai poate fi văzută expoziția retrospectivă de fotografii a lui ELLIE LOTAR, la Musée National d'Art Moderne - Centre Pompidou - etajul 4.

ELLIE LOTAR este primul fiu al lui Tudor Arghezi, născut în 1905 și are, după studii la București, s-a instalat definitiv în Franța începînd cu 1924. La început atras de cinema, el va face o strălucită carieră ca fotograf, prezent în marile reviste ilustrate, prieten al fraților Prevert și al lui Giacometti.

REABONAȚI-VĂ LA LUPTA

René Guénon

1986-1951

Colloque du Centenaire

Domus Medica

Humanisme & Tradition

Le Cercle de Lumière

Actele colocviului consacrat lui René Guénon, cu prilejul centenarului nașterii sale, sunt publicate abia acum, în colecția "Humanisme et Tradition" a Editurii Cercle de Lumière, condusă de Serge Pinczuk. Volumul respectă structura tematică a întrunirii: "criza lumii moderne și redescoperirea tradiției", "tradiție și contra inițiere", "mărturii și eseuri".

Îndelung pregătit de Comitetul de inițiativă și de Asociația pentru centenar, colocviul din 1986, de la Domus Medica din Paris a fost coordonat de Paul Barbăneagră - care semnează și prefața lucrării. Colocviul a reunit, într-un spirit de toleranță profesională exprimînd și în acest fel actualitatea lui René Guénon, o mare parte dintre cei mai competenți martori ai viziunii guénoniene: J. Biès, H. Bonnier, J. Borella, F. Chenique, J. Hani, Vinilă Horia, J.-P. Laurant, R. Man, H. Monaigu, A.A.W. Pallavicini, J. Phaura, M. Random, J.-P. Schnetzler, J. Tourniac, care au subliniat crescînda influență a operei guénoniene în plină criză a lumii moderne.

Cea mai mare parte a intervențiilor au pus în lumină sfîrșitul utopiilor, consecință a accelerării istoriei, care conduce imaginarul contemporan către o redescoperire a sacrului, de fapt la rememorarea dimensiunii consubstanțiale a ființei. Vorbitorii au arătat influența pe care descoperirea lui Guénon a avut-o asupra propriei lor deveniri, regretînd,

denunțînd chiar, conspirația tăcerii care l-a marginalizat, împiedicînd difuzarea operei sale de-a lungul acestui secol..

O idee esențială se regăsește în toate comunicările publicate: René Guénon nu aparține nimănui și tendința de a creea o școală guénoniană este un act de trădare față de esența operei celui care nu a vrut să substituie printr-o exegeză personală exigențele tradiției, ci ne-a invitat pe fiecare dintre noi să regăsim rădăcinile profunde ale propriei noastre religii și, prin aceasta, cheia crizei universale a spiritului.

SCIENCE-TEHNOLOGY RELATIONSHIP RELATIONS

SCIENCE-TECHNIQUE

San Francisco Press, Inc,

Box 426800 San Francisco CA 142-6800 USA

Volumul publică lucrările celui de al XVIII-lea Congres Internațional de Istoria Științei și Tehnicii, organizat de Alexandru Herlea, profesor la Centre d'Histoire des Techniques - CNAM, Paris, care și editează și prefătează cartea.

Sîmbătă, 18 decembrie 1993

a avut loc decernarea

premiului Andrei Cădere

de către

Association France-Roumanie Art

artistului

ION GRIGORESCU

în prezența familiei Cădere, la atelierul pictorului Matei Lăzărescu.

Vom publica în numărul nostru viitor o notă biografică și un interviu cu artistul premiat.

LA MAISON ROUMAINE (Casa Românească) este o asociație culturală (legea 1901) care își propune menținerea vie în memorie a patrimoniului nostru cultural prin organizarea - împreună cu CENTRUL ROMAN DE CERCETARI - a unor conferințe de istorie, literatură, istoria artei, lingvistică, filosofie etc; a unor expoziții de pictură, sculptură, artă populară; mărirea și întreținerea fondului bibliotecii, numărînd actualmente 6.000 de cărți (românești sau privitoare la România), precum publicații românești; susținerea legăturilor dintre oamenii de cultură din țara și cei din diaspora; participarea la alte manifestări românești sau franco-române. Asociația funcționează prin benevolat și nu are alte resurse decît cotizații și donații.

APEL

Dragi prieteni!

Asociația a obținut de curînd, cu sprijinul prețios al Primăriei orașului Paris un local mai încăpător pentru a putea instala biblioteca, organiza conferințe, reuniuni, expoziții, un spațiu prielnic și pentru întîlniri cu personalități din țară.

Rezultatul acțiunilor culturale pe care le vom întreprinde de acum înainte

este strîns legat de fondurile de care dispune Casa Românească, ea neavînd alte resurse decît contribuția benevolă a prietenilor săi. Apelăm prin urmare la generozitatea dvstră și vă rugăm să ne înapoiați buletinul de mai jos, împreună cu donația ce veți crede de cuviință și pentru care vă mulțumim anticipat. Succesul acțiunilor noastre depinde de dumneavoastră și dorim să vă simțim cît mai implicați în existența Casei Românești.

Doresc să aduc sprijinul meu Casei Românești în calitate de:

Membru aderent200Fr sau mai mult

Membru donator.....500 Fr sau mai mult

Membru binefăcător... 2000 Fr sau mai mult

Alături un cec libelat La Maison Romaine

Pentru fiecare contribuție veți primi o atestare ce permite o reducere de impozit.

adresa poștala: La Maison Romaine
301 rue de Belleville, 75019 Paris

Mulțumind revistei Lupta pentru publicarea apelului, vă rugăm să ne citiți și să ne răspundeți.

Casa Românească

PENULTIMA ORĂ

SĂRBĂTORI FERICITE !

următorul număr
al LUPTEI
va apare pe 22 ianuarie 1994

STILLE NACHT, HEILIGE NACHT

Noapte lină, noapte sfântă,
Toate dorm, stă stingheră
Doar familia sfântă veghind
Pruncul mîndru în staul dormind.
Dormi de ceruri păzii,
dormi de ceruri păzii!
Noapte lină, noapte sfântă,
Prin păstori semn s-a dat!
De al îngerilor "Leru-i ler"
Viu răsună pămînt și cer:
Crist Salvatoru-i cu noi!
Crist Salvatoru-i cu noi!
Noapte lină, noapte sfântă,
Fiul Sfînt rîde blînd.
Azi, de gura-ți divină rostit,
Al salvării ceas iată-l venit,
Doamne, prin nașterea Ta!
Doamne, prin nașterea Ta!

Traducerea metrică de
Cicerone Poghiric

Versurile (originar 6 strofe), compuse de preotul Joseph Mohr la 24 decembrie 1818, au fost puse pe muzică în aceeași zi de profesorul Franz Gruber, și executate în primă audiere la slujba de la miezul nopții, cu acompaniament de gitară, orga bisericii din Oberndorf - Salzburg, fiind stricată. Textul a fost apoi redus la trei strofe și armonizarea simplificată, devenind în scurt timp cel mai celebru "colind" din lume.

În 15 ianuarie 1994, la orele 15, la "Ma Maison", 62, av. de Breteuil, 75007 Paris, va avea loc o conferință prilejuită de apariția cărții **Prince et Martyr, Mgr Vladimir Ghika** de Hélène Danubia, Les Editions Tequi.

În 16 decembrie, la comemorarea de la Timișoara, din inițiativa lui Claudiu Iordache, se va constitui **Parlamentul Conștiinței Naționale** care "își propune instituționalizarea veghei la sănătatea instituțiilor românești, analiza orizontului de adevărată schimbare al României, construcția accelerată a societății civile..."

"... Au trecut patru ani de cînd jerfa acestui popor, astăzi atît de obosit, a fost confiscată în folosul aceluia grup de complotiști KGB-iști care au luat puterea în mîinile lor. (...) România pare căzută sub vraja neputinței, nesperanței și necredinței. Cît mai poate supraviețui, pîngărită și vătămată pînă în temelii, nu știm. Știm, în schimb, că Puterea va trebui să dea socoteală pentru tot

răul făcut României din noi. (...) Nu s-a murit la Timișoara pentru ca mediocritatea patentă de la etajul al II-lea al comunismului autohton să se poată cocoșa ipocrită în fotoliile prerogativei supreme. Nu un Gherman, Adrian Năstase, un Solcanu, Vărăroiu, Cosmîrcă au făcut **Revoluția!**" **Parlamentul Conștiinței Naționale "ar putea fi convocat în stare de urgență pentru a-și asuma atît rechizitoriul exercitării pîguboase a puterii cît și construcția unui proiect alternativ la "salvarea" neocomunistă care a împietrit România în regresul ei..."**

La acest Parlament al Conștiinței Naționale vor fi prezente toate Confederațiile sindicale.

SLUJBELE DE CRĂCIUN, ANUL NOU ȘI BOBOTEAZĂ

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, 9 bis, rue Jean de Beauvais, 75005 Paris - tel. 43 54 67 47

Vineri, 24 decembrie - Ajunul Nașterii Domnului: Liturghia Sf. Vasile cel Mare la ora 11.

sîmbătă, 25 decembrie - Nașterea Domnului Nostru Isus Hristos, Sf.Liturghie la ora 11, și Concert de colinde prezentat de corala Bisericii.

Duminică 26 decembrie - Soborul Maicii Domnului, Sf.Liturghie la ora 11 și concert de colinde.

Sîmbătă, 1 ianuarie - Tăierea împrejur, Sf. Vasile cel Mare și Noul An 1994, Sf. Liturghie la ora 11, urmată de Te Deum de mulțumire pentru binefacerile primite în anul care a trecut și rugăciuni către Tatăl Ceresc ca să binecuvînteze coroana Anului care începe.

Miercuri, 5 ianuarie - Ajunul Bobotezei. Liturghia Sf. Vasile cel Mare la 11 și sfințirea cea mare a apei/Aghiasma Mare.

Joi, 6 ianuarie - Botezul Domnului nostru Isus hristos. Sf. Liturghia la ora 11.

În toată luna ianuarie, începînd de la Bobotează, preoții Bisericii răspund la chemare pentru binecuvîntarea caselor.

MISIUNEA ROMÂNĂ UNITĂ, 38 rue Ribéra, 75016 Paris - tel. 45 27 22 59

Vineri, 24 decembrie - Liturghia nopții de Crăciun, la ora 21, urmată de Colinzi și de o întrunire familiară.

sîmbătă, 25 decembrie - Liturghie solemnă la ora 11, cu participarea corului parohial, sub conducerea dirijorului Trajan Popesco

Duminică 26 decembrie - Liturghie la ora 10,30 în coinstea Maicii Domnului.

Vineri, 31 decembrie - Liturghie la ora 8. La ora 17 slujba Canonului lui Isus Christos, pentru mulțumiri pentru harurile acordate în 1993

Sîmbătă, 1 ianuarie - Tăierea împrejur a lui Isus. Anul Nou. Liturghia Sf. Vasile cel Mare la ora 10,30, urmată de dezlegarea de păcate a celor decedați în 1993 și binecuvîntare pentru 1994.

Miercuri, 5 ianuarie - Ajunul Botezului Domnului. Liturghie la ora 8. La ora 17 Paraclisul Maicii Domnului și sfințirea apei.

Joi, 6 ianuarie - Botezul Domnului. Liturghia Sf. Vasile cel Mare la ora 10,30.

N.B. Binecuvîntarea caselor se va face, la cererea credincioșilor, în lunile ianuarie și februarie. Mărturisirile se fac cu o oră înainte Sf. Liturghii.

DECESE

Avocat Nicolae Enescu, la 82 de ani. A luptat aproape 5 ani în Munții Făgăraș, după care a fost întemnițat 15 ani. A fost vice-președinte PNL, reorganizatorul PNL în teritoriu, după decembrie '89.

Luisa Constantinescu (n.Babée); Prof. Ion Valeriu Pisoschi; Ruxandra Oana Miloc; Ecaterina Trandafir; ing. Liviu Valentin Ionescu; Aurica Papinian; ing. Vasile Mimiș; Elena Manta; Ștefan Lazarovici; Mihail Georgescu; Ioan Moga; dr. Gheorghe Hangiu; Elisabeta Bălănescu; prof. Ion Chirică; Gh. Negulici; Jphann Korn; Elisabeta Botez; Maria Neagu; Gabriela Munteanu Dejica; prof. Elena Nicu; Dorin Zamfirescu; Zoe Miclaus; Alexandru Orezeanu; Georgică Kelaiditis; Elena Belu; prof. Marian Alexandru; prof. Romeo Constantinescu; Ion Galea; Hans Klotzer; Gh. Rușcă; Maria Terzi; Paul Olșanschi; prof. Ioan Luch Mihalea; Rodica Voiculescu; Călina Samoil; dr. Nicolae Tripcovici; Vasile Otomega; avocat Antoaneta Nișescu; prof. Elisabeta Moraidi; avocat Nicolae Dumitrașcu; Dumitru Grigore Weber; prof. Margareta Mihăilescu; dr. Urlea Dumitru Lucian.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", publică în numărul din 19 decembrie 1993 numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Cotoră Anuța, născută la Brașov; Golban Roxana Anca, născută la Brașov; Macovschi Roxana Cristina, născută la București; Macovschi Olguța (N. Felia), născută la București; Macovschi Mihai, născut la București; Pătrașcu Dragoș, Liviu, născut la București; Petrescu Ioan Vasile, născut la Timișoara; Petrescu Cornelia (n.Bunduc), născută la Serbăuți.

**REABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

le combat

Directeur: Michel Korné 22/12/93
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 216

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 633520 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP : 11 341 71 A Paris

Les perspectives libérales en Roumanie . 4 ème partie

à la suite des débats sur l'exposé du 22/10/93 au Cercle d'Etudes Roumaine de l'INALCO, organisés par Mme Catherine Durandin.
(Les réponses imprimés en italiques ont été ajoutées lors de la transcription du texte.)

Mme Catherine Durandin. Cela me paraît un débat fondamental, dont nous ne pourrions certainement pas conclure. Vous posez le problème du trop d'Etat. Je me demande au contraire si le problème n'est pas celui du pas assez d'Etat, c'est à dire de la non légitimité de l'Etat.

Je redoute que dans des pays comme la Roumanie "moins d'Etat" n'aboutisse à des situations d'anarchie, c'est à dire des rapports de force sans contrôle, ou sous contrôle de mafias locales, qu'elles soient militaires, ou économico-politique, du type maire de Cluj contrôlant un espace économique et culturel sans l'Etat pour superviser ou freiner l'expansion d'un pouvoir local du type mafieu, lié à Caritas, Dacia Félix, etc.....

Je me demande si dans une période de changement où toutes les structures juridiques économiques doivent être bouleversées, c'est à dire où une révolution n'a pas eu lieu, si au contraire, la nécessité d'un pouvoir fort et d'une autorité légitime n'est pas essentielle.

C'est à dire s'il ne peut pas y avoir à la fois, autorité politique, plus d'Etat et plus de légitimité de cet Etat fort et autoritaire, avec libéralisme économique, avec une volonté ensuite de laisser libre l'initiative économique.

Est-ce que vous pensez que le libéralisme économique est complètement antinomique de régime autoritaire, assis sur une légitimité ?

Mr. Korné. Je ne pense pas qu'il soit nécessaire d'avoir un régime autoritaire.

Il est nécessaire d'avoir une justice forte et une police forte qui obéi à la justice.

Vous dites qu'il faut plus d'Etat pour empêcher le pouvoir mafieu et l'exemple de Cluj me paraît très important, mais j'en tire d'autres conclusions.

Cluj est malheureusement possible parce que le maire de Cluj a soutenu le chef de l'Etat et que le pouvoir de l'Etat est tellement arbitraire que celui-ci accepte en échange que le maire de Cluj fasse ce qu'il fait.

Il n'y a qu'une justice indépendante et forte reposant d'un pouvoir policier qui lui soit totalement soumis, pour lutter contre les abus du pouvoir exécutif.

C'est ainsi que la notion de la raison d'Etat pourra être limitée à des cas extrêmes, et que l'on fera appliquer la loi. Cela demande bien entendu le changement de l'appareil judiciaire, à commencer par le procureur, et en finissant par les juges. Les rares juges qui ont prouvé qu'ils avaient une haute opinion de leur charge et des principes juridiques, se sont faits évincer. Si on ne change pas les juges corrompus, l'on n'aura jamais une justice forte ni une police qui fasse appliquer ses

décisions, car la corruption de la première engendre et amplifie celle de la seconde.

Pour assainir la justice, il faut changer le pouvoir qui la contrôle, et abolir le Service Roumain d'Information (SRI) qui soutient les mafias, et s'appuie sur les dirigeants de l'armée.

CONDAMNATIONS EN TRANSNISTRIE

Après des mois d'une parodie judiciaire aussi arbitraire que celle des procès staliniens, un tribunal sans bases légales de la république autoproclamée de "Transnistrie" a condamné à mort Ilie Ilascu le 9/12/93, et à des peines de 2,5,12 et 15 années de prison, cinq autres moldaves. Les condamnés s'étaient opposés à la proclamation de la république transnistrienne, ce territoire faisant partie de la Moldavie et étant habité par plus d'un tiers de Moldaves, moins d'un tiers de Russes et autant d'Ukrainiens.

La date avait été choisie pour éviter des protestations internationales, à la veille des élections russes.

En Septembre 1993, la soi-disant république transnistrienne avait envoyé à Moscou un bataillon de volontaires pour appuyer la tentative de coup d'état contre Eltsin

Elle existe grâce à l'apui de la 14ème armée russe stationnée à Tiraspol, dont le commandant, le général Lebedev, est un partisan déterminé du maintien des troupes russes dans les républiques non-russes de l'ex-URSS. Après l'échec du coup d'état de Moscou, Lebedev a fait allégeance à Eltsin mais maintient sa position hostile à la Moldavie, au point que l'on peut se demander si ce ne serait pas le président russe qui aurait changé son attitude sous la pression des militaires.

Les premiers mois, après décembre 1989, les gens agissaient avec espoir et confiance. Aujourd'hui les gens de l'ancien pouvoir sont revenus en force à des postes importants. Ce sont eux qu'il faut éliminer. Il ne s'agit pas de supprimer l'Etat, mais de lui faire respecter la loi, par une justice qui s'impose même à l'Etat

Intervention. Ce que dit Mme Catherine Durandin est bien vrai. Lorsque Pinochet a pris le pouvoir au Chili, il a fait appel à l'école

économique de Chicago, et cela a été un grand succès économique avec un Etat très fort. C'est vrai qu'à la fin de la dictature de Franco, les économistes américains étaient sur place.

Mme Catherine Durandin. C'est à ces exemples que je pensais d'ailleurs.

Intervention. Oui mais est-ce que c'est une solution aujourd'hui ? C'est vrai qu'à Bucarest, il y a beaucoup de gens qui disent qu'il nous faudrait une main forte, pas ceux qui veulent le retour au communisme, mais une main forte d'un autre type.

Mr. Marculescu. J'étais au Chili lors de Pinochet et la liberté économique était totale.

Mr. Korné. N'oubliez pas que nous n'avons pas à faire au même type de régime dans une dictature de droite ou de gauche. Aussi bien Franco que Pinochet n'ont pas pu touché au domaine économique.

Les dictatures de gauche ne peuvent avoir cette souplesse. Si elles conservent l'économie libérale, elles s'effondrent et si non elles aboutissent au totalitarisme communiste qui lui non plus ne peut se maintenir indéfiniment.

L'Allemagne nazi est un phénomène différent. Le contrôle de l'Etat s'y est accentué pendant la guerre, au point de devenir un système totalitaire, aussi bien sur le plan économique que politique. Mais en général les dictatures de droite s'arrêtent au domaine économique et partagent avec la libre entreprise et l'initiative privée les bénéfices de l'économie libérale, tout en supprimant les libertés politiques.

En Roumanie et dans les ex-états communistes de l'Est, nous avons eu des dictatures de gauche, qui ne peuvent s'accommoder du libéralisme économique. C'est pourquoi ces pays sont dans l'impasse!

Mr. Aftalion. Ne pensez vous pas qu'actuellement la presse roumaine, qui représente le pouvoir et ce pouvoir roumain font état de toute une série de succès: l'obtention de la clause de la nation la plus favorisée, l'admission dans le Conseil de l'Europe, et puis récemment l'admission à la francophonie.

Pour le peuple, c'est une série de victoires, et le pouvoir dit aux Roumains que nous rentrons à grand pas en Europe.

En même temps on assiste à l'impossibilité de l'opposition de réagir, l'opposition n'a comme champ d'action que le parlement où elle sert d'alibi au pouvoir. Ne pensez-vous pas qu'elle est dans une équation inextricable. Elle ne peut plus rien faire étant donné les succès du gouvernement et l'on assiste à une remise en place des structures intermédiaires, de toute une autocratie, une structure pyramidale de plus en plus forte,

pendant que l'opposition est complètement liée et que l'élection anticipée ou la démission du gouvernement se font toujours attendre.

Mr. Korné. L'opposition a probablement beaucoup trop misé sur l'influence et les pressions de l'étranger. C'était un faux calcul. Ce n'est pas étonnant si le gouvernement se prévaut de décisions qui sont favorables à la Roumanie.

Dans la conjoncture actuelle où le pouvoir contrôle tout, ce n'est pas grave si l'opposition est en difficulté puisqu'elle ne peut de toute manière pas faire grand chose. Je crois que c'est même une bonne chose, car le fait de miser sur une intervention étrangère était de par sa conception, une erreur. En politique il ne faut pas miser sur quelqu'un d'autre, d'autant moins sur quelqu'un de l'extérieur.

Probablement qu'après avoir essayé de combattre le régime par des moyens qui paraissaient faciles mais se sont avérés illusoire, l'opposition va se trouver acculée à changer la vie politique à la base, grâce à un programme qui lui soit propre, et ne dépende pas du soutien de l'étranger, ni d'avantages momentanés.

Intervention. L'opposition n'est pas unie.

Mr. Korné. Unie, elle le sera. Les tentatives de chaque groupe qui veut regrouper tout le monde, ne peuvent durer à l'infini. Si demain il y avait des élections, je ne dis pas que l'opposition les gagnerait, mais au moins cela cristalliserait les forces de l'opposition, écartant ceux qui sont en train de brouiller les cartes comme cela s'est fait avec le P.N.L. en septembre 1992.

Une loi électorale majoritaire serait nécessaire et c'est de ce côté-là que l'effort doit être fait.

En même temps qu'a lieu ce processus d'unification et de clarification dans l'opposition, il ne faut pas oublier qu'au pouvoir se développe un mécontentement à bien des niveaux, parmi des gens qui entendaient bénéficier des changements, et trouvent que les changements ne sont pas suffisants.

Le parti de Petre Roman était formé de ces gens qui avaient sauté dans le train en marche, lors de la révolution et qui ne sont pas contents non plus maintenant. Ils ne peuvent pas bâtir leur avenir à cause de ceux liés au passé qui vont de toute manière, finir par échouer, et risquent de les entraîner dans l'échec. Ce n'est donc pas seulement dans l'opposition mais à l'intérieur du pouvoir lui-même, qu'il y aura un changement.

Mr. Vlad Stolojan. Entre les deux guerres, la loi électorale donnait au parti qui avait obtenu 40% des voix, la majorité absolue des sièges, ce qui permettait de gouverner.

Au moment de la mort de Ceausescu, la dette de la Roumanie était d'un milliard de Dollars USA, alors qu'elle est à 3,5 milliards. Que se passe-t-il ? Une grande partie de l'argent a servi à acheter de l'énergie.

Où en est la centrale atomique de Cernovoda, commencée il y a vingt ans ? Maintenant les Français aussi s'en mêlent.

Mr. Korné. Je ne sais pas où elle en est sur le plan technique. Cette centrale devait être faite en partie avec nos propres moyens, "prin noi însine", et de ce fait elle a tardé et nous a déjà coûté trois fois le prix qu'elle aurait coûté, si elle avait été faite par l'étranger. Elle ne marche en effet toujours pas et nous avons déjà dépensé des milliards en devises pour importer l'énergie qu'elle devait produire, depuis dix ans.

Cette formule "Par nous-mêmes" (prin noi însine) appartenait au parti libéral de jadis, mais a

LES ELECTIONS RUSSES

Eltsin a obtenu l'approbation de sa constitution le 12 décembre 1993, mais les partis qui l'ont soutenu ont perdu. Il dispose de pouvoirs constitutionnels nouveaux, mais son autorité est contestée à Moscou, dans les provinces, et par certains chefs de l'armée.

Les opposants de droite à Eltsin ont bénéficié des voix des militaires de carrière. Agressifs, prêts à provoquer des troubles à l'intérieur et en dehors du parlement, ils sont imprévisibles. Si la Russie devait suivre l'exemple yougoslave, le chaos pourrait s'étendre également au-delà de ses frontières.

Avec ses bombes atomiques et une grande armée, la Russie est bien plus dangereuse que les états belliqueux de l'ex-Yougoslavie. L'économie de la Russie n'a actuellement pas les moyens de reconstituer une armée qui puisse menacer l'OTAN, mais le fascisme russe victorieux pourrait modifier la situation. Momentanément, il reste vulnérable et son développement peut être stoppé.

Compte-tenu du pourcentage élevé des abstentionnistes, soit 45% des votants, les 24% des voix obtenues par les nationalistes du Parti Libéral Démocratique pour la première moitié des 450 sièges de la DUMA, représentent vraisemblablement moins de 17% du corps électoral russe. Ce pourcentage néanmoins élevé a été atteint du fait du vote proportionnel par liste de partis appliqué à 225 sièges.

Le même jour, les mêmes électeurs ont élu une proportion différente de représentants par le vote majoritaire en vigueur dans les 225 circonscriptions électorales qui composent l'autre moitié de la DUMA. Les électeurs ont voté dans les circonscriptions en faveur des réformateurs indépendants.

En fait les candidats des circonscriptions n'étaient pas plus indépendants que ceux figurant sur les listes des partis, mais dans les circonscriptions, les partis réformateurs ayant des objectifs similaires ont soutenu un seul candidat alors qu'ils s'étaient combattus au scrutin proportionnel.

Ces résultats prouvent que le vote proportionnel même tempéré par des minimas de 3 à 7% des votes exprimés, favorise les partis extrémistes, cependant que le vote majoritaire où les électeurs font leur choix entre deux ou trois programmes et personnes, favorise les partis du centre.

été reprise par Ceausescu et actuellement par ses successeurs. Elle n'a jamais eu, à mon avis une consistance réelle. Pour commencer elle n'était pas libérale puisqu'elle visait à freiner les investissements étrangers au profit des banques libérales. En outre, c'était une formule démagogique car ni les libéraux ni les autres investisseurs autochtones n'avaient les capitaux nécessaires pour suppléer au manque de capitaux étrangers.

De nos jours, cette formule a encore moins de sens puisque les capitaux étrangers se gardent bien de s'investir en Roumanie et que les capitaux roumains sont inexistant dans la plupart des secteurs et insuffisants dans les autres.

Mme Catherine Durand. A la limite la défaillance de Cernovoda n'est pas grave !... Des échanges de troc sont en train de se renouveler avec la Russie, depuis le mois de septembre. Pourquoi voulez-vous développer une centrale atomique à Cernovoda, puisqu'il y aura le gaz naturel moyennant troc !...

Votre discours était intéressant, parce que vous avez donné à la fois des informations et laissé des interrogations ouvertes sur le débat de fond, le problème de l'Etat et des modalités profondes du changement

La suppression du scrutin proportionnel de liste et la division de la Russie en 450 circons-

criptions électorales au lieu des 225 actuelles, soumis au vote majoritaire par circonscription, pourrait réduire le nombre des extrémistes aux prochaines élections.

Cela ne supprimerait guère le mécontentement populaire mais rendrait bien plus facile le travail du parlement pour résoudre les problèmes qui provoquent les protestations. La Russie ne peut être dirigée de manière efficace si son parlement est chaotique.

Eltsin a prouvé qu'il était plus habile et tenace que beaucoup de politiciens russes. Il a fait preuve de courage et d'une vision politique à long terme.

Ancien membre du bureau politique communiste, le Président russe n'est pas un démocrate authentique mais semble être devenu un partisan résolu des réformes internes, de la libre entreprise, et de la coopération Est-Ouest. Il n'a toutefois pas l'aide occidentale dont il a besoin.

A la fin de la deuxième guerre mondiale, le plan Marshall avait fonctionné moins de trois ans après la défaite du nazisme. Actuellement, quatre ans après l'effondrement du communisme, l'Occident n'a toujours pas de plan pour aider l'Europe du Centre et de l'Est et assurer la paix de notre continent.

Sans doute, la situation est bien plus difficile de nos jours dans les anciens pays communistes, qu'elle ne l'était à l'époque en Europe Occidentale.

En 1945, l'Europe Occidentale avait besoin d'aide pour reconstruire, réparer et remplacer les infrastructures détruites, les villes, les fabriques, les habitations et les machines, mais disposait de dirigeants d'entreprises, de techniciens et de main-d'œuvre qualifiée, capables de mettre en oeuvre de nouvelles technologies. Ce n'est pas le cas des ex-états communistes. De ce fait le coût de l'aide internationale sera bien plus élevé. Sur la base de l'exemple de l'Allemagne de l'Est, et de plusieurs études, nous avons évalué ce coût pour l'ensemble de l'Europe du Centre et de l'Est, y compris les républiques européennes de l'ex-Union Soviétique à environ 6000 milliards de dollars sur 10 ans. (Le Combat, n.211 du 7/10/93, Peut-on aider la Russie ?)

L'argent n'est toutefois qu'un des aspects de l'aide. Le mécontentement a déjà transformé les électeurs yougoslaves en partisans des démagogues nationalistes, et pourrait en faire autant dans l'ensemble de l'Europe du Centre et de l'Est, sans une intervention occidentale prompte et directe.

Dans la plupart des états ex-communistes, il n'y a pas d'institutions ou d'entreprises locales pour recevoir et utiliser de manière appropriée les aides occidentales. L'on n'a de ce fait que l'option d'ouvrir les portes de ces pays de gré ou de force aux entreprises occidentales, que cela plaise ou non aux gouvernants, ou bien de voir s'accroître les protestations populaires et s'étendre le chaos.

Afin que le travail soit fait et qu'il abaisse les millions de chômeurs qui forment les rangs des mécontents, les entreprises occidentales devront intervenir directement en Europe du Centre et de l'Est.

Cette approche est différente de celles appliquées jusqu'à maintenant par l'aide occidentale aux gouvernements ou entreprises privées d'autres continents.

Si l'action occidentale est bien conçue, menée avec doigté, de manière efficace, les réticences et oppositions inévitables, pourront être surmontées, et l'action aura le soutien populaire quoique puisse dire les ex-nomenclatures communistes locales.